

6. Соловей М.І., Спіцин Є.С., Кудіна В.В. Професійно-педагогічна підготовка майбутнього вчителя в кредитно-модульній системі організації навчання / М. Соловей, Є. Спіцин, В. Кудіна. – К. : Ленвіт, 2008. – 377 с.
7. Чайка В.М. Основи дидактики: навч. посіб./ В.М. Чайка. – К. : Академ-видав, 2011. – 240 с.
8. Чистохвалов В. Кредитные единицы входят в российскую высшую школу // Высшее образование в России. – 2004. – № 4. – С. 26-37.

УДК 378.14

МОДЕЛЬ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ У ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Топольський В.О.

Державний вищий навчальний заклад

«Донбаський державний педагогічний університет»

У статті описано модель застосування технології дистанційного навчання у фаховій підготовці майбутніх соціальних педагогів у педагогічному університеті. Розглянуто функції, засоби та методичні умови застосування технології дистанційного навчання.

Ключові слова: дистанційне навчання, технологія дистанційного навчання, фахова підготовка, моделювання.

МОДЕЛЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТЕХНОЛОГИИ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ СОЦИАЛЬНЫХ ПЕДАГОГОВ В ПЕДАГОГИЧЕСКОМ УНИВЕРСИТЕТЕ

Топольский В.О.

В статье описана модель использования технологии дистанционного обучения в профессиональной подготовке будущих социальных педагогов.

педагогов в педагогическом университете. Рассмотрены функции, средства и методические условия применения технологии дистанционного обучения.

Ключевые слова: истанционное обучение, технология дистанционного обучения, профессиональная подготовка, моделирование.

**MODEL OF DISTANCE TEACHING TECHNOLOGY IN
PROFESSIONAL TRAINING OF PROSPECTIVE SOCIAL
PEDAGOGUES IN PEDAGOGICAL UNIVERSITY**

Topolsky V.O.

The article describes a model of application of the distance teaching technology in the professional training of prospective social pedagogues in pedagogical university. It examines functions, means and methodological conditions of the use of the distance teaching technology.

Key words: distance teaching, distance teaching technology, professional training, modeling.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку людства фактично є переломним у світогляді, основні цінності техногенної цивілізації потерпають серйозних змін, докорінно трансформуються наукова парадигма. Буквально на очах виникає суспільство гігантських ризиків та загострення глобальних криз. Все виразніше виникає проблема нової стратегії людської життєдіяльності. Мова йде про пошук нового типу цивілізаційного розвитку і, як наслідок, нових форм культури, новацій у системі освіти.

Попередній розвиток світової цивілізації дозволяє стверджувати, що освіта є найбільш пріоритетною цінністю, яка забезпечує прогрес людського суспільства. На кожному етапі історичного розвитку суспільство виробляє конкретні соціальні погляди та ідеологію, що відображають стратегічні цілі, до яких воно прагне. Ці погляди стають основою парадигми освіти – освітньої концепції, що визначає систему цілей освіти даного суспільства на конкретному етапі його історичного розвитку.

У зв'язку з вищесказаним світовий освітньо-інформаційний простір суттєво змінюється останні 20 років завдяки, перш за все, ство-

ренню і поширенню глобальної мережі Інтернет, упровадженню комп'ютерних та інформаційно-телекомунікаційних технологій навчання. Стосовно вітчизняного освітньо-інформаційного простору можна лише констатувати, що ми намагаємося не відставати. Принаймні у XXI столітті інформатизація освіти України стала пріоритетним напрямом державної освітньої політики, що зумовлено орієнтацією на сучасні європейські та світові тенденції щодо підготовки компетентних фахівців, здатних опанувувати нові високотехнологічні та наукомісткі технології у складних умовах сучасного ринку праці, а також значним розповсюдженням мережі Інтернет та упровадженням новітніх інформаційних технологій навчання.

Але визначити пріоритети – замало. Освіта потребує модернізації, яка підвищить якість професійної підготовки майбутніх учителів, що, безумовно, орієнтує педагогічні університети на розв'язання нових завдань з управління науковим та педагогічним потенціалом навчального закладу, на оновлення змісту педагогічної освіти та освіти в цілому, на підвищення ефективності, мобільності й доступності вищої освіти з урахуванням інтересів і запитів тих, хто навчається. А це потребує пошуку оптимальних шляхів організації педагогічного процесу, одним з яких є, на нашу думку, поєднання традиційних форм з розвитком дистанційного навчання. Ми глибоко переконані в тому, що дистанційне навчання, особливо в поєднанні з традиційним, за допомогою сучасних комп'ютерних технологій і телекомунікаційних мереж спроможне забезпечити якісну професійну підготовку. З іншого боку, поширеність дистанційних форм навчання є недостатньою, існуючі форми і методи управлінської діяльності щодо розвитку дистанційного навчання в педагогічних університетах є суперечливими, тому проблема застосування дистанційного навчання та його моделювання в педагогічному університеті актуальна як ніколи.

Нині викладач не є єдиним джерелом отримання знань для студента. Багато інформації можна знайти в мережі Інтернет та за її допомогою. Формування традиційною системою репродуктивних навичок, наприклад, запам'ятовування та відтворення замінюється на розвиток умінь співставлення, синтезу, аналізу, оцінювання виявлення зв'язків, планування, групової взаємодії з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

У таких умовах зміни мають торкнутися методики фахової підготовки майбутніх соціальних педагогів у педагогічному університеті. Технологія дистанційного навчання посилює роль методів активного пізнання. Реалізацію технології дистанційного навчання можна забезпечити шляхом розробки моделі використання віртуально-навчальних середовищ.

Наукове осмислення заявленої проблеми можливе через осмислення досліджень у галузі дистанційної освіти. Напрями модернізації системи освіти та упровадження нових технологій навчання й виховання розкрито в роботах А. Глузмана, В. Кременя, В. Курила, С. Ніколаєнка та ін. Теоретико-методологічним проблемам дистанційного навчання присвячено праці О. Андрєєва, В. Кухаренка, Є. Полат, А. Хуторського та ін. Зарубіжний досвід розвитку дистанційного навчання висвітлено в роботах І. Лещенко та П. Стефаненка. Шляхи формування та вдосконалення професійних умінь викладачів, які працюють у форматі дистанційного навчання, розробляли О. Кіріленко та О. Самойленко; організаційно-педагогічні умови розвитку дистанційного навчання розглянуто в дослідженнях Г. Дичківського, Н. Жевакіної, Г. Яценко та ін.; окремі питання навчально-методичного забезпечення розвитку дистанційного навчання висвітлено в працях Н. Буркіної, В. Свиридюк; особливості програмно-технічного забезпечення розвитку дистанційного навчання розкрито в дослідженнях Р. Голощука, Г. Маклакової, П. Федорука; педагогічні умови соціального розвитку особистості в процесі дистанційної освіти простежено А. Дмитриченко; питання управління якістю дистанційного навчання розглянуто Є. Владимирською; питання управління розвитком дистанційного навчання досліджено О. Кравченко.

Особливості моделі використання дистанційних технологій навчання у вищому навчальному закладі розглядала Н. Морзе; основні етапи, принципи й засоби педагогічного моделювання як методу навчання досліджено Н. Євтушенко, Г. Матушанским, С. Архангельським. Моделі дистанційної освіти та основні етапи розвитку розглядав О. Самойленко; модель фахової підготовки в аграрних університетах в умовах дистанційного навчання описана І. Бацуровською.

Аналіз наукових педагогічних джерел засвідчив, що деякі аспекти дистанційної освіти, а саме моделі застосування дистанційного нав-

чання в конкретних умовах певної навчальної дисципліни розглянуто недостатньо. З огляду на соціальну та практичну значущість проблеми та її недостатню наукову розробленість виокремлено **мету статті** – розглянути особливості моделі застосування технології дистанційного навчання у фаховій підготовці майбутніх соціальних педагогів у педагогічних університетах.

Педагогічне моделювання розуміється нами як створення моделі освітнього простору, яка має бути водночас прогностичною та реалістичною і може бути представлена будь-яким способом – словесно-описово, схематично тощо. На наш погляд, використання моделювання повинно призвести до суттєвого підвищення якості освіти.

Основні етапи, принципи й засоби педагогічного моделювання як методу навчання, ігнорування яких може призвести до негативних наслідків, висвітлені Н. Євтушенко [3]:

- входження в процес і вибір методологічних засад для моделювання, якісний опис предмета дослідження;
- обґрунтування завдань моделювання;
- конструювання моделі з уточненням залежності між основними елементами досліджуваного явища, визначенням параметрів об'єкта та критеріїв оцінки змін цих параметрів, вибір методик діагностики;
- дослідження валідності моделі;
- використання моделі у педагогічному експерименті;
- змістова інтерпретація результатів моделювання.

За Г. Матушанським етапи розбудови педагогічної моделі діляться на перший (змістовий) – формулювання мети та завдань педагогічного моделювання, виявлення умов здійснення моделювання, конкретизація факторів моделі; другий (формальний) – математичний аналіз результатів вимірів і третій – змістова інтерпретація отриманих даних [4].

С. Архангельський починає будувати модель будь-якої системи навчального процесу вищої школи з визначення майбутньої діяльності фахівця, що розглядається як певна гіпотетична система, функціонування якої забезпечується цією діяльністю [1]. Тому розробку моделі організації самостійної навчальної діяльності студентів університету розпочинаємо з визначення відповідної педагогічної системи. Згаданий же підхід до формування системи забезпечує можливість оцінки будь-

яких передбачуваних даних, пов'язаних зі здійсненням відповідних дій у визначеному професійному середовищі й на певному визначеному об'єкті діяльності, зокрема й таких складових, як адекватна наукова інформація і наукові знання.

Метод моделювання становить теоретично і практично створену структуру, яка відтворює ту чи іншу частину дійсності у схематизованій і наочній формі. Розробка моделі застосування технології дистанційного навчання у фаховій підготовці майбутніх соціальних педагогів в педагогічних університетах потребує реалізації таких принципів [2]:

- відповідності загальній стратегічній меті фахової підготовки соціального педагога та відкритості щодо інформаційно-освітнього простору;
- індивідуального навчання в умовах віртуально-навчальних середовищ, яке реалізуватиметься за рахунок індивідуальної траєкторії навчання;
- цілісності, зумовленої інтегральними властивостями моделі, послідовності, неперервності, наступності структурно-функціональних елементів моделювання;
- достовірності моделювання;
- імовірності очікуваного ефекту.

Опишемо словесно модель, за якою доцільно використовувати технологію дистанційного навчання в педагогічних університетах у фаховій підготовці майбутніх соціальних педагогів. Провідною метою структурно функціональної моделі ми вважаємо таку, що переслідує застосування технології дистанційного навчання у фаховій підготовці майбутніх соціальних педагогів. Застосування технології дистанційного навчання у фаховій підготовці майбутніх соціальних педагогів супроводжується функціями, що визначаються на основі послідовних рівнів (початкового, достатнього і високого) та з урахуванням навчально-методичних, організаційних і дидактичних вимог, що впливають на результат цього процесу. Тому функції застосування технології дистанційного навчання у фаховій підготовці майбутніх соціальних педагогів можна розподілити на навчальні, розвивальні та регулятивні.

Навчальна функція застосування технології дистанційного навчання на початковому рівні полягає в засвоєнні знань, умінь і навичок роботи з інформацією в електронному вигляді – різноманітними тек-

стовими документами, електронними таблицями, пов'язаними з ними діаграмами та формами, графікою, презентаціями тощо; на достатньому – уміння опрацювати систематизовані та упорядковані навчальні матеріали з фахових дисциплін, що розмішені у віртуально-навчальних середовищах згідно з запропонованою індивідуальною траєкторією навчання та відтворити отриману навчальну інформацію в умовах віртуального навчального середовища; на високому – уміння будувати власну індивідуальну траєкторію навчання для фахових дисциплін у віртуально-навчальному середовищі. Стосовно віртуально-навчального середовища можна назвати багато ресурсів, за допомогою яких можна створити назване середовище, але ми воліємо до документів Google, що приваблюють зрозумілим інтерфейсом і функціональністю.

Розвивальні функції передбачають: на низькому рівні – використання мережевих технологій та баз даних; на достатньому – уміння здійснювати анкетування, діагностування, тестування, пошук необхідної інформації в мережі Інтернет у процесі фахової підготовки; на високому – уміння аналізувати, корегувати й удосконалювати власний процес навчання.

Регулятивні функції на низькому рівні полягають в усвідомленні необхідності відтворювати отриману інформацію в процесі фахової підготовки у відкритій формі через, наприклад, участь у тематичних чатах та форумах. Крім того, можлива закрита форма через електронну пошту; на достатньому – в умінні виконувати експериментально-практичні завдання та задачі професійного напрямку на основі отриманих систематизованих та упорядкованих навчальних матеріалів віртуально-навчального середовища; на високому – у розробці власних електронних продуктів фахового призначення та у використанні готових електронних продуктів – електронних підручників, енциклопедій, навчальних програм, демонстраційних програм – у своїй професійній діяльності.

Для досягнення поставленої мети необхідно створити певні методичні умови, які зможуть забезпечувати застосування технології дистанційного навчання: використання викладачами та майбутніми соціальними педагогами в ході фахової підготовки мережевих інформаційних та комунікаційних технологій; створення та впровадження в навчальний процес віртуально-навчальних середовищ, що містять сис-

тематизовану, упорядковану навчальну інформацію; надання студентам соціально-педагогічних спеціальностей та викладачам необхідних методичних рекомендацій щодо використання віртуально-навчальних середовищ у фаховій підготовці.

Упровадження в навчальний процес віртуально-навчальних середовищ і надання студентам соціально-педагогічних спеціальностей та викладачам необхідних методичних рекомендацій щодо використання віртуально-навчальних середовищ у фаховій підготовці забезпечить просування за критеріями та рівнями якості застосування технології дистанційного навчання у фаховій підготовці майбутніх соціальних педагогів та надасть змогу підвищити її якість у педагогічному університеті. Звичайно, порушена проблема не вичерпується рамками статті, тому потребує подальшого дослідження.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Архангельский С.И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы: [учеб.-метод пособие] / С.И. Архангельский. – М.: Высш. школа, 1980. – 368 с.
2. Бацуровська І.В. Модель застосування технології дистанційною навчання у фаховій підготовці майбутніх інженерів в аграрних університетах / І.В. Бацуровська // Педагогічний альманах. – Вип. 14, Херсон, 2012. – С. 130-134.
3. Євтушенко Н.І. Основні етапи, принципи й засоби педагогічного моделювання як методу навчання: [Електронний ресурс] / Н.І. Євтушенко. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/33_DWS_2010/33_DWS_2010/Pedagogica/73579.doc.htm.
4. Матушанский Г.У. Основные характеристики психолого-педагогической подготовки и переподготовки преподавателя высшей школы на современном этапе / Г.У. Матушанский // Психологическая наука и образование. – 2001. – № 2. – С. 24 – 30.
5. Морзе Н.В. Моделі ефективного використання інформаційно-комунікаційних та дистанційних технологій навчання у вищому навчальному закладі: [Електронний ресурс] / Н.В. Морзе, О.В. Глазунова. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/ITZN/em6/content/08mnvshi.htm>.
6. Самойленко О.М. Моделі дистанційної освіти та основні етапи їх розвитку / О.М. Самойленко // «Теорія і практика дистанційного навчання в післядипломній освіті». – 2011. – № 2. – С. 25-29.